

Latvajärvi Hoapovaara Ahonen

Samoin Latvajärven *Ahosille* löytyy vastine Kainuusta, jonne saapui Ahosia 1600-luvun alussa. Kuopiosta tiedetään karanneen vuonna 1637 *Ahosen* ruokakunta. Sukunimestä *Ahonen* on 1500-1600-luvulta merkintöjä Suomen Karjalasta, Savosta ja Pohjanmaalta. ¹

Henkilö, sivu:

1. Ahonen Spiire	Laj.A.	1
1.1. Ahonen Moissei Spiireinpoika	Laj.A.	1
1.2. Ahonen Mikitä Spiireinpoika	Laj.A.	2
1.1.1. Ahonen Kusma Moiseinpoika	Laj.A.1.	2
1.1.2. Ahonen Miihkali Moiseinpoika	Laj.A.2.	3
1.2.1. Ahonen Pankro Mikitänpöika	Laj.A.1.	3
1.2.2. Ahonen Hoto Mikitäntyttö	Laj.A.2.	3
Ahonen Iivana Kusmanpoika	Laj.A.1.1.	4
Ahonen Soava Kusmanpoika	Laj.A.1.2.	4
Ahonen Olona Kusmantyttö	Laj.A.1.3.	4
Ahonen Kusma Iivananpoika	Laj.A.1.1.1.	4
Ahonen Anni Iivanantyttö	Laj.A.1.1.2.	4
Ahonen Iivana Iivananpoika	Laj.A.1.1.3.	4
Ahonen Moarie Iivanantyttö	Laj.A.1.1.4.	5
Ahonen Outi Iivanantyttö	Laj.A.1.1.5.	5
Ahonen Okahvie Iivanantyttö	Laj.A.1.1.6.	5

1. Ahonen Spiire

Laj.A.

Kuollut n. 1865

Lapset: Moisei

Spiire Ahosie kuollut noin 1865 vuoden paikoilla korkeassa ijässä. Spiire oli ensimmäisiä tupakan polttajia Latvajärvellä, kaikki tuota suuvutusta (pitänee olla: savutusta) kummaksuen katseli. Mies panee törtön suuhunsa, sitten imee, imee ja vihdoin tuprauttaa savuo suustaan; kyllä hän ei ollut oikea rissitty henki (kristitty ihminen). Maitoa Spiire söi pyhät sekä aret, ei piitannut mistään, sempätähden hän lienee vanhoilla päivillään niin paljon sairastellutkin. Spiire oli huuhan roataja. Nuoruudessaan hän eli hyvin, mutta sittemmin hänet köyhyys tapasi. ²

1.1. Ahonen Moissei Spiireinpoika

Laj.A.

(Agojev Moisei)

Synt. n. 1800

Kuollut 1891 Latvajärvellä

Puoliso: Sofia

Synt. 1812

Lapset: Kusma ja Miihkali

Piirteini I. Spiireini Moissei.

Laulanut Boreniukselle. ³

⁴ Latvajärveläiset sukunimet Iivanainen ja *Moiseinen* selittyvät ortodoksisten ristimänimien Iivana ja *Moisei* pohjalta.

Ahoni Moissei; Latvaj.

Meriläisellä: Mouses Ahonen, näht. = Piirteini (eli oikeammin: Spiireni M.) Moissei. Ollut aikoinaan etevimpiä tietäjiä, oli Meriläisen käydessä v. 1888 n. 100 v:n vanha; vanhuksen kuulo, puhe ja muisti suuressa määrin heikontuneet, niin että ei loitsuja enää paljon ensinkään muistanut. Oppinut isoisältään ja omalta isältään Latvajärven Hoapovaaralla. Nämä Meriläisen antamat tiedot sopivat täydellisesti Piirteiseen Moisseen, joka perin vanha tietäjä oli Ahosia ja eli Hoapovaaralla; ks. Piirteini I. Spiireini Moissei. ⁵

Piirteini I. Spiireini Moissei; Latvaj.

Matkamuistelmissaan v:lta 1872 lausuu Bor.: "Aivan hyvällä mielellä ja oma(lla)tunnolla en lähtenyt kuitenkaan matkaan (nim. Latvajärvestä), koska ne pienet runopalaset, jotka Kusman vanha sairas isä, Moisei, vuoteeltansa luki, muutamissa, vaikkei tärkeissä kohdissa, poikkesivat muista Latvajärven runoista." Tässä mainittu Moissei oli Ahosia, suuri noita ja tietäjä, jota käytettiin paljon patvaskana. Nuorempana kotonaan, kun huuhtaa raadettiin runsaasti, eli Moissei "väki hyvänä". Köyhtyi vanhemmalla puolen ikäänsä, mutta eli kumminkin "pöksän paikalla" ikänsä loppuun. Moisseista sanottiin: "Runoloista, tietohuksista luajittu koko Moissei." Karjalaiselle kerrottiin, kuinka Moissei muka oli Miihkalia etevämpi, mutta vei laulunsa manalle. Moisein loitsijantoimesta kertoo Lesoni erään esimerkin. Puavilaini Kauro odotti Teppanaista Jouhkoa sulhasiksi tyttärensä, mutta J. menikin toiseen paikkaan. Tästä sydäntyi Kauro, ja kun häpäpä tuli, varotti väkensä, kiersi raudalla kotinsa, luki lujat luvut, synnyt syvät, ja meni Jouhkon häihin. Siellä kutsui Kauro Jouhkon pihalle, tarjosi tälle viinaa pullostansa, josta Jouhkolle kävi ylen läylemäksi ja hän pian kovasti sairastui. Spiireini Moissei kutsuttiin tietäjäksi. "Moissei meni, nousi luonto, kävi karvalle, telmi halteissaan ja kylvetteli hyvästä Jouhkoa ja tuosta paikasta Jouhko tuli terveeksi." M:n isä Pikku Spiire I. Piire, (k. n. v., 1865) oli kova

tietomies, "hullu tietäjä", ja ensimmäinen, joka tupakoi Latvajärvessä. Vielä muistellaan, kuinka rahvas tuota savutusta kummakseen katseli: mies panee törtön suuhunsa, sitten imee, imee ja vihdoin tuprahtaa savua suustaan, - kyllä hän ei ollut oikea rissitty henki! – Moisseita laulatti Borenius kolmannella matkallaan 04.09.1877 Hoapovaaran uudistaloilla, lähellä Latvajärveä. Ja samalta tietäjältä on Meriläinen vielä v. 1888 pannut muistoon taikoja ja loitsuja, sillä epäilemättösti lienee, että Meriläisen Ahonen Mousses on sama mies (ks. Ahoni Moissei). Iästään lausui M. Bor:lle: "Jo on 9:s kymmen miulla, ei lie vielä yli puolivälin eikä alla." M:n kuolemasta ovat tiedot eriävät: Bor:lle on hänet mainittu kuolleeksi (Kuopiossa saatu tieto) jo v. 1879; Karjalaisen mukaan olisi M. elänyt toista sataa vuotta vanhaksi ja kuollut v. "1891 keväällä". Jos, niin kuin varmalta näyttää, Meriläinen on vielä v. 1888 tavannut Moissein elossa, on Karjalaisen tieto varmaankin oikea. Latvajärven laulaja Iknattaini livana on v. 1879 Boreniukselle antanut loitsun, jonka sanoi oppineensa Spiiren Moissein veljeltä, Mikitältä. ⁶

Kusman isää Spiireini Moisseita haastattelivat ainakin Borenius 1872 ja 1877 ja Heikki Meriläinen 1888. Moissein tiedetään kuolleen v. 1891 korkeassa iässä. Moissein isä Spiirei oli myös ollut kovan tietomiehen maineessa; hän oli kuollut n. v. 1865.

Siihen aikaan kun Iro Ahoni oli Latvajärvessä, siellä asui paljon väkeä, monella vaaralla ja vielä rannoilla. Seuraavat asutut vaarat ja rannat hän mainitsi Latvajärvestä: Vasovvoara, Ryysävvoara, Nauvuvvoara, Hoapovoara, Rasivvoara, Kössivvoara (kylästä 7 km) Matsovvoara, Kuokkavvoara, Paraskaisenvvoara, Saviranta, Kurttsa ja Karunniemi, ja näiden lisäksi vielä Latvajärven kylä >>erittöön>>.

Iro Ahosen mies kuoli 1936 jättäen jälkeensä 6 lasta. >>Kuj jäi vanhin 11,5 vuotta, nuorij jäi vajoa vuotehini - - yksinäni kasvatin kaikki>>, kertoi Iro. Monista puuhistaan Iro erityisesti mainitsi toimensa Latvajärven postinkantajana. Latvajärven kyläryhmän kierros oli pitkä: >> Kul läksit postie kantamah nin sait katso päivän helkkyttö>>. ⁷

Spiireini Moissei, Ahosie, kuollut Latvajärvellä 1885 paikoilla korkeassa iässä. Hän oli patvaska ja suuri tietäjä. Kerran tapahtui, että Paavilaini Kauro vuotti tyttärensä sulhaseksi Teppanaista Jouhkoa, joka kuitenkin ei mennyt Kauron taloon sulhasiksi, vaan menikin toiseen paikkaan. Tästäkö Kauro siäntyi – vihastui -. Tuli Jouhkon häpäivä. Kauro varoitti väkensä, kiersi raudalla kotinsa, luki lukuja lujija, syntysanoja syvijä ja meni Jouhkon häihin. Siellä Kauro kutsui Jouhkoa pihalle, tarjosi sulhaselle viinaa pullostansa. Jouhkolla kävi ylen läylemäksi ja hän pian kovasti sairastui. Spiireini Moissei kutsuttiin tietäjäksi. Moissei meni, nousi luonto, kävi karvalle, telmi halteissaan ja kylvetteli hyvästä Jouhkoa ja tuosta paikasta (yhtäkkiä – pian) Jouhko tuli terveheksi. Moissei oli kova huuhaan (kasken) raataja ja leivässä käsin eläjä, mutta hänen pojissaan polvi muuttui, suku surkastui alemma. Moissein paikalla eletään nykyään köyhästi. ⁸

Spiireini Moissei, oli "koltuna (taikuri) ; runoloista, tietohuksista luajittu koko Mossei". Hän on kuollut jo noin 35 vuotta takaperin. Latvajärvessä oli syntynyt ja kasvanut. Nuorempana kotonaan kun huuhtaa (kaskea) "ruatitih" runsaasti, Moisei eli "väki hyvänä". Vanhemmalla puolen ikäänsä hänkin köyhtyi, mutta mitä tietohuolla mitä milläki tienaili ja "pöksän paikalla eli" ikänsä loppuun. Moisein pojat Miihkali ja Kusma, molemmat tietäjä ja runomiehiä, elävät vielä Latvajärvessä, molemmat köyhänä; - Miihkali käypi "kysymässä". ⁹

1.2. Ahonen Mikitä Spiireinpoika

Lapset: Pankro ja Hoto

Laj.A.

Latvajärvi Talo 29

Hoapovoara

1.1.1. Ahonen Kusma Moiseinpoika

(Kozma Agojev)

Synt. 1837

Kuoli 1921

Puoliso: Karhunen Ustenie Teppanantyttö

Lapset: Iivana, Soava ja Olona (3 poikaa ja 2 tyttöä)

Laj.A.1.

Laj.K.1.4.

Lähde: ¹⁰

Moiseini Kusma, Ahosia.
Laulanut Boreniukselle. ¹¹

Ahoni Kusma; Latvaj.
Engelbergille laulanut; epäilemättä = Moissein Kusma; ks. Sitä. ¹²

Kuzma eli koko ikänsä hyvin pienessä pöksässä Haapavaaralla. Hän ei rakentanut uutta taloa, vaikka oli suorastaan voimamies. Kaiketi eivät rakennushommat sopineet hänen tietäjän mentaliteettiinsa. Jo nuoruudessaan, sulhasmiehenä, Kuzma paljastui suureksi tietäjäksi. Hän nai rikkaan talon tyttären Teppanan Ustenien. Tytön vanhemmat olivat tietenkin kivenkovaan tätä naimakauppaa vastaan, mutta kun Kuzma >>loati>>, niin Ustenie oli mennyt >>uralle>>, >>sarajan soimiloukosta sulhaselle jälkeh pakeni>>, siis aukosta, josta pudotettiin heiniä karjalle. Näi kertovat useat vanhat latvajärveläiset. ¹³

Moisein Kuzman kotia kuvannee parhaiten hänen appinsa, Ustenien isän Teppanan, mielipide, kun tämä oli monien vuosien kuluttua käynyt ensi kerran tyttärensä elinpaikkaa katsomassa. Silloin Teppana oli laushtanut rahvaan muistissa säilyneet sattuvat sanansa:

- Kun olis hoti talo, jotta sukset vois seinöä vassen panna, niin kun ei ole seinöä senkänä vertoa. ¹⁴

Moiseini Kusma; Latvaj.

Ahosia Latvaj:n Hoapovaaralta. Kusman laulutuksesta kertoo Bor.: "Illan suussa sunnuntaina, kun työ minulta loppui, läksin neljänneksen päästä Hautavaaralta etsimään erästä laulajaa Kusmaa, joka päivällä oli metsässä. Minä tapasin miehen, mutta aika oli myöhäinen, jonka tähden panin kirjaan ainoastaan yhden runon. Hän lupasi seuraavana

päivänä tulla luokseni tointaan jatkamaan, vaan ei tullut." Myöhemmin laulatti Karjalainen Kusmaa, joka silloin oli 61 v. vanha. Oppinut virtensä taatoltaan. Suku kotoisin Oulujoelta. Elänyt ikänsä Latvajärvellä kaskenpoltosta, metsästyksestä ja kalastuksesta. V. 1908 hän asui vaimonsa kanssa sadan vuoden vanhassa pirttissessä, joka oli pönkitetty seipäillä sekä sisältä että ulkoa, jotta katto ei sortuisi vanhusten päälle. Tietäjän ammatista oli Kusmalla vielä vanhanakin jonkun verran tuloa. Oli luja tietohuisissaan; sille parille, jonka hän patvaskana pani yhteen, ei tullut mitään pahaa pahansuovain ihmisten puolelta. Ks. Ahoni Kusma; isä Piirteini I. Spiireini Moissei; ks. sitä.¹⁵

Moisei Kusma Ahosie on yli 70 vuoden vanha. Kusma ei ole sanottavasti missään käynyt, vaan on eleillyt Latvajärvellä. Kalastuksella, metsästyksellä, nuorempana kasken poltolla, mutta sittemmin pellon kynnyllä Kusma on elättänyt perhettään; köyhyys on ahdistellut Kusmaa alituisesti. Nykyään hän elää vaimonsa kanssa sadan vuoden vanhassa pienessä pirttissessä, joka on pönkitetty seipäillä sekä sisältä että ulkoa, ettei katto sortuisi vanhusten päälle. Kusman lapset, joita on 3 poikaa ja 2 tyttöä, ovat jättäneet vanhempansa omin neuvoin elämään. Kusma vielä nytkin käytetty tietäjä, ja kaipa siitä tietäjän ammatista hänelle on jonkunmoista tuloa. Patvaskoina Kusma on usein ollut ja sille parille, jonka Kusma panee yhteen, ei pitäisi mitään pahaa pahan suovain ihmisten puolelta tulla; sillä Kusma on luja tietohuisissaan.¹⁶

1.1.2. Ahonen Miihkali Moiseinpoika

Laj.A.2.

(Mihail Agojev)

Synt. 1842

Puoliso: Maria

Synt. 1846

Lähde:¹⁷

1.2.1. Ahonen Pankro Mikitänpoika

Laj.A.1.

Kuollut n. v. 1882

Pankro? Latv.

Bor:n käydessä v. 1872 mainittiin Latvajärven muka kuuluisimpana laulajana, ei Arhippaista Miihkalia, vaan erästä Pankroa, mutta P. ei silloin ollut kotona, vaan oleskeli Suomessa, Puolangalla, työhaussa. Tähän suureen huutoon arveli Borenius aivan oikein miehen loitsijamaineen olevan syynä. Bor. pyysi silloin 04.07.1872. kirjeellisesti Puolangan kunnansihteeriä, Jaakko Aspia, Pankroa laulattamaan, mutta tämä näht. ei ollut enää siellä, vaan mahdollisesti Kiannalla, jonka vuoksi Asp lienee pyytänyt Kiannan nimismiestä, I. Saksaa asiasta huolta pitämään. Kun Saksan v. 1874 Kirj. Seuralle lähettämät runot Bor:n mukaan läheisesti liittyvät Latvajärven Moissein (ks. Ahoni Moissei) laulamiin, on todennäköistä, että Pankron runot on näin saati talteen. *Pankrosta tietää Lesoni, että hän oli Ahosia ja Mikitän poika*. Kun yksi Moissein veljistä juuri oli Mikittä nimeltä, oli siis Pankro tämän veljenpoika. Oli syntynyt Latvajärvellä, oleskeli parhaan ikänsä Suomessa. Oli tunnettu hyväksi lampaannahkojen muokkaajaksi. "Muuta rikkautta ei Pankrolla ollut kuin raudat, joilla hän Lampaannahkoja pehmitteli." P. oli hyvin viinaanmenevä mies: minkä tienasi, söi ja joi. Noin 1885:n paikoilla P. hävisi Suomeen, hänen viimeisistä vuosistaan ei tiedetä (Les.). Varosen mukaan olisi P. kuollut n. v. 1882.¹⁸

Moisei Pankro Ahosie, (Mikitän poika) syntynyt Latvajärvellä. Hän oleskeli parhaan ikänsä Suomessa ja oli tunnettu hyväksi lampaan nahnan muokkoajaksi. Noin v. 1885 paikoilla Pankro hävisi Suomeen ja eikä hänestä tiedetä, missä hän oikeastaan viimeiset aikansa eläi. Jotkut arvelivat, että taisivat Pankron viinaveikot tappaa. Pankro oli hyvin viinaan menevä mies ja juovuksissa laulun haluinen. Muuta rikkautta Pankrolla ei ollut, kuin raudat, joilla hän lampaan nahkoja pehmitteli. Pankro eläi päivästä päivään, järkenään söi ja joi mitä tienasi.¹⁹

Boreniuksen käydessä vuonna 1872 Latvajärvessä paikalliset asukkaat mainitsivat erään Pankron Miihkalia taitavammaksi laulajaksi. Tämä ei kuitenkaan ollut kotosalla, vaan työhaussa Puolangalla. Sen vuoksi Borenius kirjoitti Puolangan kunnansihteerille ja pyysi tätä laulattamaan mainittua Pankroa. Mies oli ehtinyt lähteä Kiannalle, jonne laulatuspyyntökin siirtyi. Vuonna 1874 SKS:n arkisto sai nimismies Saksalta lähetyksen, joka sisälsi Pankron laulamia loitsuja. *Pankron sukua sevitettäessä on arveltu hänen olleen Moisei Mikitän poika*. Hänen setänsä Spiireini Moisseita eli Ahoni Moiseita Borenius laulatti Latvajärvessä. Samoin kuin tämän Poikaa Moissein Kusmaa eli Ahoni Kusmaa.²⁰

Latvajärvi

1.2.2. Ahonen Hoto Mikitäntyttö

Laj.A.2.

(Sokie Hoto)

Synt. n. 1838

Mikitän tytär Hoto eli >>Nenätön Hoto>> oli seudun kuuluisimpia äänelläitkijöitä. Hänen veljestään Pankrosta puhuttiin Boreniukselle 1877 Miihkali Perttustakin etevämpänä laulajana, mutta häneltä on saatu vain loitsuja.²¹

Kertonut Kössin Ortjon emäntä Oksenie Perttunen, nyk. Lehtomäki Latvajärvestä (lähdehenkilö umpisokea *latvajärveläinen Mikitän Hoto Perttunen*), muistiinmerk. 1934 Suomusalmella.²²

"Nenätön Hoto", v. 1893 oli noin 55 v. (kuoli v. 1902) Venehjärven kylässä eli Lesoni Hoto (Lauren Hoto) jota niinikään kutsuttiin nimellä Sokie Hoto (Borenius 1877, Karjalainen 1894).²³

Sokea Hoto; Latvaj.

Kova-onnisiin kohtalo, mitä ajatella saattaa, tuli Latvajärven Sokea Hoto I. "Nenättömän Hoton" osaksi: sokeana, parantumattoman taudin alaisena täytyi Hoton vuosikymmenet elää mieronkulkijana ihmisten armopaloista. Mutta ihmeellistä kyllä, oli suojea luonto antanut kurjalle leikkisän luonteen; H. laski sananlaskuja, kertoi taikoja ja itki äänellä alituiseseen. Ikä v. 1893 n. 55 v. Kuolema korjasi Hoton, jolla ei ollut minkäänlaista suojaa eikä turvaa, v. 1902.²⁴

Sokie Hoton elämän tarina oli alusta loppuun kurjimpia mitä koskaan ihmisen osaksi voi tulla. Hän oli syntynyt köyhistä vanhemmista Latvajärvessä noin v. 1824. Vanhemmillaan oli tosin "koin tavaista", mutta he kuolivat Hoton ollessa vielä nuori, joten Hoto jo aikaisin jäi yksin, turvattomaksi maailmaan. Hän sai "jalalta" kaksi poikaa, jotka kasvetuun puolimiehiksi kuolivat. Hoton ollessa noin 25 v. vanha, alkoi häneltä nenä mädätä, ja tuo tauti jatkui jatkumistaan vieden sekä nenän että noin 30 v. vanhana toisen silmän ja joitakuuta vuosia myöhemmin toisenkin silmän, joten Hoto joutui umpisokeaksi. Lähes viisikymmentä vuotta elämästään täytyi Hoton elää sokeana, toisten taluteltavana ja kerjuupalasilla. Toinen puoli kasvoista oli aina huivilla kääritty, sillä kasvot olivat inhoa herättävät. Järjen juoksu Hotolla oli harvinaisen terävä. Hän oli ensimmäisiä "sanasavotsikkoja". Oli taitava hää-, itku- ja muidenkin virsien laulaja sekä tietäjä. "Tietohuolla" ansaitsi milloin "leipäsen, vuaterepalehuon". Kaikki ihmiset säälivät Hotoa ja auliimmin kuin muita "kysyjä" auttoivat. Sanken huonosta ulkonäöstään huolimatta mielellään kuunneltiin hänen satujaan ja muita teräviä juttuja. Suuresta kurjuudestaan huolimatta säilytti Hoto tavattoman leikillisen ja "osualijan" luonteensa. Vielä aivan viimeisinä "kuolinvuosinah" jaksoi Hoto laskea leikkiä ja nauraa itse ja naurattaa toisia. Hän kuoli v. 1904, Latvajärvessä.²⁵

Latvajärvi Talo 1

Hoapovoara

Ahonen Iivana Kusmanpoika

Laj.A.1.1.

(Moissein Kusman poika)

Latvajärvi Hoapovoara

Kuollut 1918

Puoliso: Karhuni Moarie Petrityttö

Laj.K.4.1.1.2.

Latvajärvi

Lapset: Kusma, Anni, Iivana, Moarie Outi ja Okahvie

Anoppi oli Moarie Petrityttö Karhuni, myös kotoisin Latvajärvestä. >>Toatto-ukko>> Iivana kuoli 1918, häntä Iro oli ollut hautaamassa >>soareh>>. Mainitulla Iivanalla oli aikuiseksi ylennyt seuraavat lapset (ikäjärjestyksessä): Kusma, Anni (hänet nai Venehjärven Niskalaan Jerimänpöika Petri – mainittakoon, että Petrin sisar oli kirjamme kertoja Mari Kyyrönen), Iivana, Moarie, Outi ja Okahvie.²⁶

Latvajärvi

Hoapovoara

Ahonen Soava Kusmanpoika

Laj.A.1.2.

Iro on hyvä kertoja, >>oikein heän on pakasija akka>> suositti häntä muuan Vuokkiniemen kylän asukas. Värisevällä äänellään hän kertoi mm. omat häänsä, joissa >>itettäjänä>> oli Toskasen akka Sandra Vuokkiniemen Kaskolasta ja patvaskana Iivanan (sulhasen) isosetä *Ahoni Soava, siis Kusman poika*.²⁷

Ahonen Olona Kusmantlyttö

Laj.A.1.3.

Latvajärvi

Hoapovoara

Ahonen Kusma Iivananpoika

Laj.A.1.1.1.

Venejärvi Talo

Njokanaho

Ahonen Anni Iivanantlyttö

Laj.A.1.1.2.

Latvajärvi Hoapovoara

Synt. n. 1866

Puoliso: Lesonen Petri Jehhimänpoika

Vej.L.8.1.4.4.

Ahon-Iivanan Anni, v. 1911 oli noin 45-vuotias. Tietäjä.²⁸

Petri ja Iivana - nämä kaksi veljestä tekivät uuden talon kilometrin päähän Niskalasta Ahoon eli Njokanahoon (kartassa n:o 27).²⁹

Ahon-Iivanan Anni; Latvaj.

V. 1911 Juhannuksena tapasi I. Marttini matkalla kotiinsa Suomussalmen kirkolla latvajärväläisen tietäjän Ahon-Iivanan Annin, joka täällä erään toisen naisen kanssa oli "piänelolla" (kerjuulla). Anni, jonka ikä oli n. 45 v., osoittautui oikeaksi vanhan kansan ihmiseksi; uskoi täydellisesti metsännenä- ja kirotakojensa parantavaan voimaan. "Äijä niitä, velli, muajilmissa parennetah. Mie olen parentat äijän. Jouhkon Iivana, Latvajärvessä, kävi tohturiloissa nua ilmat, nua ilmat; ei parennut. Mie sanoin: vilu on männyn. Kyllä se heittäytyy vejestä, nakkautuu - - ." ³⁰

Latvajärvi Talo

Ahonen Iivana Iivananpoika

Laj.A.1.1.3.

Synt. Latvajärvi, Hoapovoara

Kuollut 1936

Puoliso: Rettijev Iro Petrityttö

Vn.R.1.1.

Synt. 1894, Vuokkiniemi, Palonpää

Vihitty: 1916

Lapset: (6 lasta)

Irina Petrityttö Ahoni (o.s. Rettijev)

Irina (Iro) Ahoni on syntynyt Toukokuussa 1894 Vuokkiniemen >>Palompeässä>> >> Krantin Petrin>> tyttärenä. Kun Iro oli 22-vuotias, hän meni vaimoksi Iivana Iivananpojalle ja joutui niin Latvajärven Haapovaaralle ja seuraavana

vuonna Latvajärven kylään. Anoppi oli Moarie Petrityttö Karhuni, myös kotoisin Latvajärvestä. >>Toatto-ukko>> Iivana kuoli 1918, häntä Iro oli ollut hautaamassa >>soareh>>. Mainitulla Iivanalla oli aikuiseksi ylennyt seuraavat lapset (ikäjärjestyksessä): Kusma, Anni (hänet nai Venejärven Niskalaan Jerimänpoika Petri – mainittakoon, että Petrin sisar oli kirjamme kertoja Mari Kyyrönen), Iivana, Moarie, Outi ja Okahvie. Iron miehen isoisän Iivanan isä taas oli ollut >>Moisein Kusma>>, joka oli Arhippa Perttusen sukua ja kuoli v. 1921 105-vuotiaana ruttoon. Kusman isä Moisei, joka eli >>Hoapovaaralla>>, oli kuuluisa tietäjä. – Iron mies Iivana Ahoni kuoli v. 1936. Iro muutti Latvajärvestä Vuokkiniemen Kaskolaan v. 1963.

Iro on hyvä kertoja, ><oikein heän on pakasija akka>> suositti häntä muuan Vuokkiniemen kylän asukas. Värisävällä äänellään hän kertoi mm. omat häänsä, joissa >>itettäjänä>> oli Toskasen akka Sandra Vuokkiniemen Kaskolasta ja patvaskana Iivanan (sulhasen) isosetä Ahoni Soava, siis Kusman poika.³¹

Siihen aikaan kun Iro Ahoni oli Latvajärvestä, siellä asui paljon väkeä, monella vaaralla ja vielä rannoilla. Seuraavat asutut vaarat ja rannat hän mainitsi Latvajärvestä: Vasovvoara, Ryyssävoara, Nauvuvvoara, Hoapovoara, Rasivvoara, Kössivvoara (kylästä 7 km) Matsovvoara, Kuokkavvoara, Paraskaisenvvoara, Saviranta, Kurttsa ja Karunniemi, ja näiden lisäksi vielä Latvajärven kylä >>erittäin>>.

Iro Ahosen mies kuoli 1936 jättäen jälkeensä 6 lasta. >>Kuj jäi vanhin 11,5 vuotta, nuorij jäi vajoa vuotehini - - yksinäni kasvatin kaikki>>, kertoi Iro. Monista puuhistaan Iro erityisesti mainitsi toimensa Latvajärven postinkantajana. Latvajärven kyläryhmän kierros oli pitkä: >> Kul läksit postie kantamah nin sait katso päivän helkyttö>>.³²

Iro (Irina) Ahoni, Petri Rettijevin tytär, oli syntynyt Vuokkiniemen Palonpäässä 1894. Vuonna 1916 hän joutui naimisiin Latvajärveen, josta kylän tyhjentäessä palasi v. 1963 syntymäkyläänsä Vuokkiniemeen. Latvajärvestä Iro asui siis 47 vuotta. Hänen miehensä oli Iivana Iivananpoika Ahoni; myös anoppi Moarie Petrityttö o.s. Karhuni oli Latvajärvestä. Iivana eli nuorikkonsa Iron kanssa ensin kotonaan Latvajärven Hoapovoarassa, mutta jo runsaan vuoden kuluttua nuoripari muutti Latvajärven kylään, koska >>ei sovittu totto pokineh>>. Kylästä Iro ja Iivana saivat asunnon lapsettoman pariskunnan Miihkali Iknattaisen ja tämän vaimon Mauran Luona; Miihkali oli >>kuurnis (= kuuro), ukko raiska>>. – Iron miehen Iivanan isoisä Moisein Kusma (eli Kusma Ahoni) oli tunnettu patvaska ja tietäjä, jota olivat haastatelleet mm. A. A. Borenus 1872 ja Kusti Karjalainen 1894. Kusma kuoli ruttoon 1921 peräti 105-vuotiaana.³³

Kului vielä yksi vuosi ja sitten tuli uusi määräys, että kaikkien sivukylien rahvaihien on lähdeävä piirikeskuksiin. Se tapahtui yhdessä vuodessa. Vastustelu ei auttanut. Ahosen Iro, vanha nainen, sanoi: >>Mie en lähe kotoa pois, tappakkua vaikka.>> Piirikeskuksen miehet vastasivat: >>Jos et lähe, väkisin kuletamme.>> Ja niin se alkoi Karjala tuhoutua.³⁴

Ahonen Moarie Iivanantyttö

Latvajärvi, Hoapovoara

Laj.A.1.1.4.

Ahonen Outi Iivanantyttö

Latvajärvi, Hoapovoara

Laj.A.1.1.5.

Ahonen Okahvie Iivanantyttö

Latvajärvi, Hoapovoara

Laj.A.1.1.6.

Lähdeluettelo:

- ¹ Pöllä, Matti 1995: Vienan Karjalan etnisen koostumuksen muutokset 1600-1800-luvulla, s. 134. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 635. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura Helsinki. Tammer-Paino Oy. Tampere, 1995. ISBN 951-717-893 x. ISSN 0355-1768. 353 sivua.
- ² Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 25. Helsinki 1975. Vammala 1975. Vammalan Kirjapaino Oy. Offset. ISBN 951-45-0646-4. 72 sivua.
Aatu Kuronen v. 1907 / s. 7 – 12.
Petri Lesonen v. 1908 / s. 15 - 42
Iivana Marttinen v.1908 / s. 49 - 67
- ³ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 1, s. XXXIX. Kalevalan-Aineiset Kertovaiset runot. Toisinnot 1-700. Julkaissut Helsinki 1908 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainon osakeyhtiö.
- ⁴ Pöllä, Matti 1995: Vienan Karjalan etnisen koostumuksen muutokset 1600-1800-luvulla, s. 135.
- ⁵ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1076. Loitsuja: Toisinnot 822-2132. Lisiä Toisinnot 2133-2543. Elämäkerrallisia tietoja runojen laulajista Hakemistoiheen. Julkaissut Helsinki 1921 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainon OY.
- ⁶ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1157-1158.
- ⁷ Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 86-87.
- ⁸ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 24-25.
- ⁹ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 57.
- ¹⁰ Pöllä, Matti 2001: Vienankarjalainen perhelaitos 1600-1900, s. 233.
- ¹¹ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 1, s. XXXIX.
- ¹² Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1076.
- ¹³ Punalippu n:o 10/1976, s. 13.
- ¹⁴ Punalippu n:o 10/1976, s. 15.
- ¹⁵ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1041-1142.

-
- ¹⁶ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 23.
- ¹⁷ Pöllä, Matti 2001: Vienankarjalainen perhelaitos 1600-1900, s. 203-204. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura Helsinki 2001. ISSN 0355-1768. ISBN 951-746-242-5. RT-print Oy, Pieksämäki 2001.
- ¹⁸ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1053.
- ¹⁹ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 23-24.
- ²⁰ Niemi Markku. Vienan Runokylät, Kulttuuriopas, s. 38. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 618. Kirjapaino Raamattutalo Pieksämäki 1995. ISBN 951-717-824-7. ISSN 0355-1768. 160 sivua.
- ²¹ Punalippu n:o 10/1976, s. 13.
- ²² Vuoristo, Sakari 1992: Iivo Marttinen Vuokkiniemen Kansanperinteen Suurkerääjä, s. 235. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. Gummerus Kirjapaino Oy Jyväskylä 1992. ISBN 951-717-736-4. ISSN 0355-0257. 254 sivua.
- ²³ Vuoristo, Sakari 1992: Iivo Marttinen Vuokkiniemen Kansanperinteen Suurkerääjä, s. 245. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. Gummerus Kirjapaino Oy Jyväskylä 1992. ISBN 951-717-736-4. ISSN 0355-0257. 254 sivua.
- ²⁴ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1172.
- ²⁵ Virtaranta, Helmi. 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 56.
- ²⁶ Virtaranta, Pertti. 1971: Kultarengas korvaan, s. 227. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1971. 397 sivua.
- ²⁷ Virtaranta, Pertti. 1971: Kultarengas korvaan, s. 227. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1971. 397 sivua.
- ²⁸ Vuoristo, Sakari 1992: Iivo Marttinen Vuokkiniemen Kansanperinteen Suurkerääjä, s. 241.
- ²⁹ Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 19.
- ³⁰ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1076.
- ³¹ Virtaranta, Pertti. 1971: Kultarengas korvaan, s. 227. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1971. 397 sivua.
- ³² Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 87.
- ³³ Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 84.
- ³⁴ Punalippu n:o 7/1992, s.104.